

Kaavoitusaloite Höystösensuon energiahankkeen osayleiskaavan käynnistämisestä

Kunnanhallitus 04.03.2024 § 50

55/10.02.02/2024

Asian valmistelija(t): Tekninen johtaja Arttu Mönkölä, Ympäristötarkastaja Marika Masalin-Weijo ja kunnanjohtaja Harri Nissinen

Pohjan Voima Oy on jättänyt kaavoitusaloitteen oikeusvaikutteisen osayleiskaavan laatimiseksi Joutsan kunnassa. Pohjan voima Oy suunnittelee tuulivoimala-alueen rakentamista Leivonmäelle, Höystösensuon alueelle.

Vireille jätetyn kaavoitusaloitteen hankealuetta kuvaillaan seuraavasti:

”Pohjan Voima Oy suunnittelee tuulivoimapuiston rakentamista Joutsaan. Hankealue sijaitsee yli 13 kilometrin päässä Joutsan keskustasta pohjoiseen ja noin 2 kilometrin päässä Leivonmäen taajama-alueesta itään. Hankkeessa on tarkoitus rakentaa arviolta noin 12-18 tuulivoimalaa, joiden yhteyteen suunnitellaan aurinkosähkön tuotantoa ja akkuteknologiaan perustuvaa sähkövarastoa. Tuulivoimalat tulevat olemaan toteuttamisajankohdan teknologian mukaisia. Kaavarajaus, voimaloiden sijoittelu ja voimaloiden kokonaismäärä tarkentuvat kaavaprosessin aikana. YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon mukaan YVA-menettelyä tulee soveltaa tuulivoimapuistoihin, joissa voimalaitosten määrä on vähintään 10 tai niiden yhteenlaskettu kokonaisteho on vähintään 45 MW. Suunniteltu tuulivoimahanke kuuluu näin ollen YVA-lain hankeluettelon. Hanketoimija tulee käymään hankesuunnittelun alussa Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa YVA-lain mukaisen ennakkoneuvottelun hankkeen hallinnollisista menettelyistä, selvitystarpeista sekä hankkeen muista lähtökohdista. YVA-menettelyssä arvioidaan myös hankkeen vaatimien voimajohtojen vaikutukset. YVA:n ja hankekaavan menettelytapa päätetään Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa pidettävässä ennakkoneuvottelussa. Hankkeen liittyminen sähköverkkoon tarkentuu hankkeen edetessä laadittavien vaikutusten arvioinnin ja hankesuunnittelun myötä. Hankkeelle on saatu Puolustusvoimien hyväksyntä.”

Kaavoitusaloitteen mukainen hankealue sijaitsee noin 2 kilometriä Leivonmäen keskustaajamasta itään.

Kaavaprosessi sisältää neljä päävaihetta, jotka ovat kaavan vireilletulo, luonnosaineiston nähtäville asettaminen (valmisteluvaihe), ehdotusaineiston nähtäville asettaminen ja kaava-aineiston hyväksymiskäsittely.

YVA-menettelyn tarve

YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon mukaisesti YVA-menettelyä tulee soveltaa tuulivoimapuistoihin, joissa voimalaitosten määrä on vähintään 10 tai niiden yhteenlaskettu kokonaisteho on vähintään 45 MW.

Kaavoitusaloitteen mukaiseen Höystösensuon hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 468/1994 mukaista arviointimenettelyä (YVA-menettely), koska voimaloiden yhteenlaskettu kokonaisteho on vähintään 45 MW. YVA-menettelyn valvonta ja ohjaus

kuuluu Keski-Suomessa Keski-Suomen ELY-keskukselle, joka toimii YVA-yhteysviranomaisena.

Kaavoitettavan alueen rajaus

Pohjan voima Oy:n kaavoitusaloitteessa on esitetty alustava kaavoitettavan alueen rajaus. Kaavoitusaloitteen mukaisesti: *"Hankealueen pinta-ala on noin 25 km², ja voimalat sijoitettaisiin hankealueen sisäosiin vähintään noin 1,5 kilometrin etäisyydelle asutuksesta."*

Aloitteen mukaan tuulivoimaosayleiskaava on tavoitteena laatia MRL 77 a §:n mukaisena yleiskaavana, jolloin yleiskaavaa voidaan käyttää suoraan rakennusluvan perusteena.

Maanomistustilanne Höystösensuon aloitteen mukaisella yleiskaava-alueella

Höystösensuon suunnittelulla hankealueella on mm. Suomen valtion, metsäyhtiöiden sekä Joutsan seurakunnan omistamaa maa-aluetta yksityisten maanomistusten lisäksi.

Pohjan Voima Oy on antanut pyynnöstä tietoja maanomistustilanteesta aloitteen mukaisella kaavoitusalueella. Tiedot on annettu sähköpostitse.

Hankealue on 2536 ha, joista on vuokrattu/ostettu 498 ha. 1043 hehtaarin osalta ovat neuvottelut kesken. Loppujen 995 hehtaarin osalta neuvottelut etenevät, mikäli kunta päättää käynnistää kaavoituksen.

Hankealueen maankäyttö ja etäisyys asutukseen.

Pohjan Voima kuvailee kaavoitusaloitteessaan seuraavaa:

"Hankealue on pääasiassa maa- ja metsätalouden käytössä olevaa pelto- ja metsäaluetta. Hankealueella sijaitsee myös turvetuotantoalueita, sekä varjo- ja riippuliitotoimintaan käytettävä kiitotie. Tuulivoimatoiminnan mahdolliset vaikutukset varjo- ja riippuliitotoimintaan arvioidaan hankekehityksen aikana. Hankealueella sijaitsee Maanmittauslaitoksen tietokannan mukaan yksi vakituinen asuinrakennus. Hanketoimija on solminut ostosopimuksen kyseisestä kiinteistöstä, ja näin ollen hankkeen edetessä kiinteistöllä sijaitseva rakennus voidaan purkaa tai käyttötarkoitusta muuttaa. Hankealueella sijaitsee myös Joutsan kunnan rakennusrekisterissä maa-, metsä- ja kalatalouden rakennukseksi merkitty rakennus. Hankealueen pinta-ala on noin 25 km², ja voimalat sijoitettaisiin hankealueen sisäosiin vähintään noin 1,5 kilometrin etäisyydelle asutuksesta."

Kaavoitusaloite sijoittuu voimassaolevan Joutsan pohjoisosien rantayleiskaavan Susilammen alueelle. Mikäli tuulivoimayleiskaavoitus käynnistyy, on kyseessä samalla Joutsan pohjoisosien rantaosayleiskaavan osittainen muutos tai kumoaminen.

Maakuntakaava ja maakuntakaava 2040

Keski-Suomen maakuntakaava on saanut lainvoiman 28.1.2020. Keski-Suomen liitto laatii maakuntakaavan päivitystä. Maakuntakaava 2040 päivitys on hyväksytty maakuntavaltuuston päätöksellä 8.12.2023. Päätös ei ole lainvoimainen. Kyseisessä maakuntakaavan päivityksessä otetaan kantaa seudullisesti merkittäviin tuulivoima-alueisiin, eli yli kymmenen (10)

voimalan tuulivoimapuistojen sijoittamismahdollisuuksiin Keski-Suomen alueella. Maakuntakaava on ohjeena yleiskaavojen laadinnassa.

Keski-Suomen maakuntakaavan hyväksymispäätöksestä tehtiin 13 valitusta Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen.

Keski-Suomen maakuntahallitus päätti 23.2.2024 määrätä maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n nojalla maakuntavaltuuston 8.12.2023 hyväksymän Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Maakuntakaavan 2040 ehdotuksen oleelliset kaavamerkinnot tuulivoimaa koskien ovat seuraavat:

”Koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys

Uusiutuva energia

Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset asutukseen, liikenneväyliin, maisemaan, kulttuuriperintöön, virkistykseen, elinkeinoin, luontoon, pinta- ja pohjavesiin ja eri hankkeiden yhteisvaikutukset sekä vaikutukset ilmastoon ja luonnon monimuotoisuuteen.

Yli 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeiden tuulivoimaloiden rakentamisesta tulee pyytää lausunto Puolustusvoimien pääesikunnalta. Tuulivoimaloita ei saa rakentaa alle 4 km:n etäisyydelle Puolustusvoimien alueista eikä alle 12 km:n etäisyydelle varalaskupaikoista.

Asuin-, kauppa-, teollisuus-, työpaikka- tai vapaa-ajan alueita suunniteltaessa on mahdollisuuksien mukaan selvittävä geoenergian ja puun hyödyntämismahdollisuudet.”

Kaavamääräykset tuulivoimatuotantoon soveltuva alue (tv)

”Erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävä tuulivoimatuotantoon soveltuva alue. Seudullisesti merkittäviä ovat vähintään kymmenen (10) tuulivoimalan alueet. Merkintään ei sisälly MRL 33 §:n mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta.

Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, liikenneväyliin, pinta- ja pohjavesiin, maisemaan, kulttuuriperintöön, virkistykseen, matkailuun ja muihin elinkeinoin, luontoon, maakotkaan ja muuhun linnustoon sekä meluja välkevaikutukset. Kulttuuriympäristöjen valtakunnallisten ja maakunnallisten arvojen säilyminen on varmistettava. Lisäksi on otettava huomioon maisemalliset vaikutukset järvillä.

Lentoliikenteen ja Puolustusvoimien toimintaedellytykset tulee turvata sekä ottaa erityisesti huomioon Puolustusvoimien toiminnasta sekä tutkajärjestelmistä ja radioyhteyksistä johtuvat rajoitteet.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon tuulivoimatuotantoalueiden yhteisvaikutukset. Sähköverkkoon liittymisessä on pyrittävä hyödyntämään olemassa olevia johtokäytäviä. Tuulivoimala-alueiden liittämiseksi sähköverkkoon on pyrittävä hyödyntämään yhteisiä johtokäytäviä. Sähkönsiirtolinjat tulee toteuttaa luontovaikutusten sekä maa- ja metsätalouden harjoittamisen kannalta mahdollisimman vähäisin vaikutuksin.”

Aluekohtaisissa tarkentavissa määräyksissä on todettu Höystösensuosta seuraavaa:

”Alueiden Höystösensuo, Kannonkoski, Miilukangas ja Tukkimäki yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentamisesta aiheudu merkittävää haitallista maisemallista vaikutusta kansallispuistojen virkistys- ja matkailukäyttöön.

Alueiden Höystösensuo ja Leppäkangas yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentamisesta aiheudu merkittävää haittaa muuttolinnustolle eikä uhanalaisten tai erityisesti suojeltavien lintulajien esiintymiselle.”

Keski-Suomen maakuntakaava 2040 kaavaselostuksen mukaan Höystösensuon linnustosta teetettiin erillisselvitys.

Selvityksen mukaan Höystösensuon linnustolliset arvot eivät estä alueen osoittamista maakuntakaavaehdotuksessa seudullisesti merkittävänä tuulivoimatuotantoon sopivana alueena, mutta tuulivoimatuotannon soveltuminen alueelle tulee varmistaa yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä, erityisesti päiväpetolintuseurantaan tulee panostaa. Höystösensuolle on maakuntakaavassa annettu aluekohtainen suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentamisesta aiheudu merkittävää haittaa muuttolinnustolle eikä uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lintulajien esiintymiselle. Tuulivoimarakentamisella arvioidaan olevan lieviä tai kohtalaisia haitallisia vaikutuksia edellä mainituille petolinnuille, mutta vaikutuksia voidaan lieventää tarkemman suunnittelun yhteydessä tehtävillä lisäselvityksillä ja voimalapaikkojen sijoittelulla. Törmäyskuolleisuuden lisäksi pesimälinnustolle aiheutuvia vaikutuksia ovat häirintävaikutukset ja elinympäristöjen muuttuminen.

Tuulivoimayleiskaavan kustannusvastuu

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti kunnalla on mahdollisuus periä tuulivoimarakentamista ohjaavan yleiskaavan laadintaan ryhtyvältä MRL 77 c §:n perusteella kaavan laatimiskustannukset kokonaan tai osaksi.

Kaavoituskustannuksista ja kaavaprosessin tavoitteista on laadittu erillinen kaavoituksen käynnistämistä ja yhteistyötä koskeva sopimus, joka käsitellään erillisenä asiana.

Pohjan Voima Oy vastaa tuulivoimayleiskaavan sekä YVA -menettelyn laadintakustannuksista kaavoituksen käynnistämistä koskevan sopimuksen mukaisesti.

Tuulivoimayleiskaavoitusten käynnistämisten toimivalta

Joutsan kunnassa kaavoituksen käynnistämisestä sekä sopimuksista vastaa Joutsan kunnanhallitus. Joutsan kunnan hallintosäännön toimivaltataulukon mukaan kunnanhallitus päättää kaavoituskatsauksen ja siihen sisältyvien kaavoitusohjelman hyväksymisestä, jolloin kaavahankkeiden kaavoituspäätökset hyväksytään samalla.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Harri Nissinen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää käynnistää kaavoitusaloitteen mukaisen yleiskaavan valmistelun.

Päätös

Sari Hovila poistui kokouksesta esteellisenä (intressijäävi) tämän pykälän käsittelyn ajaksi.

Kunnanhallituksen puheenjohtaja määrittä kokoustaun klo. 17.39 asti.

Sari Hovilan varajäsen Heikki Kuurne saapui paikalle kokoukseen tämän pykälän käsittelyn ajaksi. Tekninen johtaja Arttu Mönkölä saapui tämän pykälän käsittelyn aluksi paikalle esittelemään asiaa.

Kalle Willman ehdotti, että kunnanhallitus päättää pyytää tekniseltä johtajalta kirjallisena vastaukset mieltä askarruttaviin kysymyksiin liitettäväksi pöytäkirjaan. Esitys raukesi kannattamattomana.

Puheenjohtaja totesi, että kunnanhallituksen jäsenten tulee päätöksenteossa ottaa huomioon myös kuntaan 4.5.2023 ja kunnanhallituksessa 29.5.2023 käsitelty Tuulivoimalle ehdoton ei Leivonmäellä.

Kunnanjohtaja teki muutetun päätösehdotuksen: Kunnanhallitus päättää käynnistää kaavoitusaloitteen mukaisen tuulivoiman osayleiskaavavalmistelun ja siihen liittyvät selvitykset.

Kalle Willman esitti, että kunnanjohtajan esitys hylätään. Jussi Lehtonen ja Marili Rausch kannattivat Kalle Willmanin esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että on tullut päätösehdotuksesta poikkeava kannatettu esitys ja on suoritettava äänestys siten, että ne jotka kannattavat kunnanjohtajan muutettua päätösehdotusta äänestävät JAA ja ne jotka kannattavat Kalle Willmanin tekemää esitystä äänestävät EI. Äänestyksessä annettiin 6 JAA ja 3 EI ääntä.

Hyväksyttiin äänin 6 -3 kunnanjohtajan muutetun päätösehdotuksen mukaisesti.

Kalle Willman jätti eriävän mielipiteen asiassa.